

*dr hab. Małgorzata Dziembala, prof. UE w Katowicach*¹

Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Rola innowacji w osiąganiu spójności społecznej

WPROWADZENIE

Obecnie zwraca się szczególną uwagę na społeczny wymiar wzrostu gospodarczego podkreślając, iż korzyści z niego wynikające muszą stać się udziałem wszystkich grup społecznych, sprzyjając osiąganiu większej spójności społecznej. Postuluje się intensyfikację podejmowanych działań na rzecz jej poprawy w UE i w poszczególnych krajach członkowskich. Negatywne konsekwencje kryzysu ujawniły się w sferze społecznej, bowiem problemy takie jak bezrobocie, ubóstwo, wykluczenie społeczne przybrały na sile.

Podjęmowane są przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie rosnącym dysproporcjom społecznym, których konieczność wdrażania wynika z podstawowych wartości stanowiących fundament funkcjonowania tego ugrupowania. Zwrócono na to uwagę w strategii Europa 2020 w której zidentyfikowano trzy ogólne priorytety wzajemnie ze sobą wiążące się, tj. rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Realizacja ostatniego z wymienionych priorytetów powinna przyczynić się do wyższego poziomu zatrudnienia, do podniesienia kwalifikacji obywateli, zmniejszenia ubóstwa i poprawy spójności społecznej oraz terytorialnej w UE. Korzyści wzrostowe muszą bowiem stać się udziałem wszystkich terytoriów. Podjęte działania w UE wspomagane inicjatywami pn. *Europejski program walki z ubóstwem. Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia* mają koncentrować się na osiągnięciu zidentyfikowanych celów w strategii Europa 2020, wśród nich na zmniejszeniu liczby osób zagrożonych ubóstwem, poprawie zatrudnienia [*Europa 2020...*, 2010].

Zastosowanie odpowiednich instrumentów, także poprzez wdrażanie innowacji powinno przyczynić się do poprawy spójności społecznej w UE, a zarazem i do sprostania wyzwaniom społecznym, wśród których wymienia się mi-

¹ Adres korespondencyjny: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych, ul. 1 Maja 50, 40-287 Katowice, e-mail: małgorzata.dziembala@ue.katowice.pl.

gracje i starzenie się społeczeństwa w UE, problemy środowiskowe (dotyczące zasobów wody, zmian klimatycznych i problemów energetycznych), kreowanie społeczeństwa cyfrowego, problemy społeczne takie jak ubóstwo, w tym wśród dzieci, wyłączenie społeczne, nierówności zdrowotne wśród obywateli UE i w zakresie dobrobytu [Guide..., 2013, s. 12].

Powstaje zatem pytanie dotyczące roli innowacji społecznych postrzeganych jako „proces projektowania i wdrażania, jak również proces rozpowszechniania nowych społecznych praktyk i polityk” [Viñals, 2013, s. 3] w zapewnieniu spójności społecznej w krajach UE i w ich regionach? Innowacje społeczne wiążąc należy z nowymi pomysłami i inicjatywami umożliwiającymi sprostanie wielu wyzwaniom doświadczanym przez społeczeństwo [Viñals, 2013, s. 3].

Celem artykułu jest omówienie, w świetle zróżnicowanych miar, spójności społecznej w UE oraz przedstawienie innowacji społecznych, które powinny przyczynić się do poprawy tej spójności. W niniejszym opracowaniu podjęto próbę weryfikacji hipotezy stanowiącej, iż podnoszenie spójności społecznej wymaga w dobie zmieniających się uwarunkowań, wdrażania innowacji dotyczących sfery społecznej.

SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA W UE PO KRYZYSIE 2008+

Pojęcie spójności społecznej podlega szerokiej interpretacji. Wiązać je należy ze zmniejszaniem nierówności i podziału w społeczeństwie, a tym samym i ze zjawiskiem inkluzji społecznej, gdyż podejmowane są działania w ramach polityk społecznych mające na celu poprawę tej spójności. W innym ujęciu podkreśla się znaczenie promowania i wzmacniania różnego rodzaju powiązań w społeczeństwie, łącząc spójność społeczną z kapitałem społecznym, który należy ustawicznie rozwijać. Istniejące wysokiej jakości i efektywne instytucje oraz odpowiednia jakość rządzenia przeciwdziałające podziałom w społeczeństwie, sprzyjają osiągnięciu tego rodzaju spójności [Berger-Schmitt, 2002, s. 404–405 za: Jenson, 2010, s. 3–4; Jenson, 2010, s. 3–15]. Spójność społeczną, a raczej stopień jej osiągnięcia można badać za pomocą zróżnicowanych miar uwzględniających odmienne jej aspekty, w tym: społeczną inkluzję, kapitał społeczny, czy też koncentrując się na pomiarze istniejących dysproporcji [Jenson, 2010, s. 17–24].

Podejmowane działania w UE mają przyczynić się do realizacji jednego z priorytetów strategii Europa 2020 dotyczącego włączenia społecznego, w ramach którego zaproponowano wskaźniki i ich docelowe wartości, które powinny zostać osiągnięte, natomiast każde z państw członkowskich przyjęło własne wartości referencyjne. Wskaźniki te dotyczą poziomu zatrudnienia w UE, bowiem stopa zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat powinna wynosić 75%. Celem staje się także ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę do 10% i zredukowanie osób zagrożonych ubóstwem o 20 mln [Europa 2020...,

2010, s. 5, s. 35]. W 2014 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata w UE-28 wyniósł 69,2%. W 15 krajach UE-28 stopa zatrudnienia kształtowała się poniżej tej wielkości, również w Polsce (stanowiąc 66,5%). W 2008 r. stopa zatrudnienia w UE-28 wyniosła 70,3%, a następnie obniżyła się, także na skutek kryzysu gospodarczego. Wskaźnik dotyczący liczby osób przedwcześnie porzucających naukę w UE-28 w 2014 r. wyniósł 11,1% i obniżył się w porównaniu do 2005 r., kiedy stanowił 15,7%. Natomiast odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w UE-18 wzrósł z 21,7% w 2005 r. do 23,1% w 2013 r. Tylko w 12 krajach UE-28 w 2013 r. wskaźnik dotyczący ubóstwa był niższy, aniżeli średnia jego wielkość dla tej grupy krajów (wynosząc 24,5%) tj. w Belgii, Słowenii, Niemczech, na Słowacji, w Luksemburgu, Danii, Austrii, Francji, Szwecji, Finlandii, Holandii i Czechach. Począwszy od 2009 r. liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zaczęła systematycznie rosnąć i w 2012 r. przekroczyła 123 mln osób, natomiast w kolejnym roku zmniejszyła się o ok. 2 mln [<http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators>] (tabela 1).

Tabela 1. Wybrane wskaźniki przedstawiające spójność społeczną w UE-28

Wskaźniki	Lata					
	2008	2010	2011	2012	2013	2014
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Stopa zatrudnienia (jako procent ludności w wieku 20–64 lata) w UE	70,3	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2
wartość najwyższa	80,4 (Szwecja)	78,1 (Szwecja)	79,4 (Szwecja)	79,4 (Szwecja)	79,8 (Szwecja)	80,0 (Szwecja)
wartość najniższa	59,2 (Malta)	59,9 (Węgry)	59,6 (Grecja)	55,0 (Grecja)	52,9 (Grecja)	53,3 (Grecja)
Odsetek uczniów przedwcześnie opuszczających system edukacji w UE (w procentach)	14,6	13,9	13,4	12,6	11,9	11,1
wartość najwyższa	34,9 (Portugalia)	28,3 (Portugalia)	26,3 (Hiszpania)	24,7 (Hiszpania)	23,6 (Hiszpania)	21,9 (Hiszpania)
wartość najniższa	4,4 (Chorwacja)	4,7 (Słowacja)	4,2 (Słowenia)	4,4 (Słowenia)	3,9 (Słowenia)	4,4 (Słowenia)
Osoby żyjące w ubóstwie lub wykluczone społecznie (jako procent ogółu ludności)	:	23,7	24,3	24,7	24,5	:

1	2	3	4	5	6	7
wartość najwyższa	:	49,2 (Bułgaria)	49,1 (Bułgaria)	49,3 (Bułgaria)	48 (Bułgaria)	:
wartość najniższa	:	14,4 (Czechy)	15,3 (Czechy)	15,4 (Czechy)	14,6 (Czechy)	:
Osoby żyjące w gospodarstwach domowych o niskich nakładach pracy (jako procent ludności w wieku poniżej 60 lat)	:	10,2	10,4	10,5	10,8	:
Osoby będące na granicy ubóstwa (po transferach społecznych) (jako procent ogółu ludności)		16,4	16,8	16,8	16,6	:
Odsetek osób w poważny sposób pozbawionych środków materialnych		8,4	8,9	9,9	9,6	:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: [<http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators>; <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/main-tables>].

Kryzys 2008+ oddziaływał na sytuację w krajach i regionach zahamowując dotychczas osiągnięte postępy w zakresie zmniejszania bezrobocia i wzrostu zatrudnienia, przyczyniając się w dużej mierze do pogłębiania już istniejących dysproporcji. Poziom zatrudnienia w regionach słabiej rozwiniętych był niższy w 2013 r. w porównaniu do 2000 r. Wzrosło bezrobocie szczególnie w regionach Hiszpanii, Grecji, Irlandii, w państwach bałtyckich. O skali tego negatywnego zjawiska świadczy to, iż dotknęło 227 spośród 272 regionów UE w latach 2008–2013. Zmieniło się także natężenie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Problemy dotyczące migracji przybrały na sile [*Inwestycje na rzecz...*, 2014, s. 57–97]. Wszystkie te zmiany negatywnie oddziaływały na spójność społeczną w UE.

Jednakże ważne jest także kompleksowe ujęcie spójności społecznej przy pomocy miar syntetycznych. Spójność społeczną można opisać biorąc pod uwagę trzy kluczowe jej aspekty: łączalność, relacje społeczne i skoncentrowanie się na dobru wspólnym [*Social cohesion...*, 2014, s. 6], bowiem jak wskazuje się „spójne społeczeństwo charakteryzuje się elastycznymi relacjami społecznymi, pozytywną łącznością emocjonalną pomiędzy jego członkami i społecznością i wyraźnym ukierunkowaniem na dobro wspólne” [*Social cohesion...*, 2014, s. 6]. Należy podkreślić, iż ostatni wymiar wiąże się z poczuciem odpowiedzialności za innych członków wspólnoty i za wspólnotę jako taką [*Social cohesion...*, 2014, s. 6].

Skonstruowany indeks spójności społecznej [Dragolov et al., 2013] ujmuje łącznie 9 aspektów spójności odnoszących się do wskazywanych jej trzech wymiarów. Wyniki analizy spójności dotyczącej krajów UE-27 i pozaunijnych za lata 2009–2012 umożliwiły wyodrębnienie 5 grup krajów o podobnym stopniu spójności. Dania, Norwegia, Finlandia i Szwecja były krajami o wysokiej spójności społecznej, natomiast najniższą charakteryzowały się: Litwa i Łotwa i kraje Południowej Europy: Bułgaria, Grecja oraz Rumunia [Dragolov et al., 2013, s. 26–27] (tabela 2). Przynależność krajów do poszczególnych grup spójności jest względnie stabilna, bowiem tylko Niemcy przeszli do grupy państw charakteryzujących się wyższym stopniem spójności w porównaniu do lat 2004–2008. Natomiast w przypadku Wielkiej Brytanii, Malty, Kanady, Szwajcarii stopień tej spójności obniżył się [Dragolov et al., 2013, s. 30].

Tabela 2. Grupy krajów UE-27 i krajów pozaunijnych wyodrębnionych ze względu na stopień spójności w latach 2009–2012

Grupy krajów wyodrębnionych ze względu na stopień spójności	Kraje
I grupa krajów o najwyższej spójności	Dania, Norwegia, Finlandia, Szwecja, Nowa Zelandia, Australia.
II	Kanada, USA, Szwajcaria, Luksemburg, Holandia, Irlandia, Austria, Niemcy.
III	Wielka Brytania, Francja, Hiszpania, Belgia.
IV	Estonia, Malta, Polska, Słowenia, Czechy, Włochy, Węgry, Portugalia, Słowacja, Izrael, Cypr.
V grupa krajów o najniższym stopniu spójności	Litwa, Łotwa, Bułgaria, Grecja, Rumunia.

Źródło: [Dragolov et al., 2013, s. 29].

Wyodrębniono także grupy krajów reprezentujących podobny „profil spójności społecznej”. Wyszczególniono trzy grupy krajów o wysokim stopniu spójności społecznej, do których należy tzw. nordycka ze względu na intensywne działania podejmowane przez państwo i jego znaczący udział w redystrybucji dobrobytu oraz wysoką jakość instytucji. Natomiast w grupie anglojęzycznej obejmującej Australię, Kanadę, Nową Zelandię, Stany Zjednoczone i Irlandię trudno wskazać na wiodącą grupę czynników. Luksemburg, Austria i Szwajcaria są krajami w których jest duże zaufanie do instytucji, reguły społeczne są respektowane [Dragolov et al., 2013, s. 32–34].

Osiągany stopień spójności społecznej jest powiązany z wieloma czynnikami, w tym o charakterze społeczno-ekonomicznym, m.in. z poziomem zamożności społeczeństwa odzwierciedlonym w wielkości PKB, poziomie rozwoju społecznego, z równomiernym rozkładem dochodów, co prowadzi do dobrobytu społecznego. Jednakże o wysokiej spójności decyduje także zdolność do kreowania gospodarki opartej na wiedzy. Dokonującej się proces unowocześniania

gospodarki, modernizacji, wprowadzanie nowych technologii wiąże się również z kreowaniem powiązań sieciowych. Kraje o największej spójności społecznej są również najbardziej innowacyjne [Dragolov et al., 2013, s. 40–48, s. 51]. W związku z tym można twierdzić, iż wdrażanie innowacji powinno w zasadniczy sposób przyczynić się do osiągnięcia tego rodzaju spójności, a zarazem rozwiązywanie problemów społecznych będzie możliwe poprzez kreowane innowacyjnych rozwiązań dotyczących sfery społecznej i ich efektywną implementację.

KONCEPCJA INNOWACJI SPOŁECZNYCH ORAZ ICH WSPIERANIE W UE

Innowacje zwykle postrzegane są jako wdrażanie produktu, procesu, metody marketingowej czy też metody organizacyjnej, nowej bądź udoskonalonej [*Podręcznik...*, 2006, s. 48]. Jednakże obecnie koncepcja ta nabiera szerszego wymiaru, bowiem nie należy jej ograniczać tylko do przedsiębiorstwa. Innowacje wywołują zmiany, które mogą oddziaływać na społeczności, nie tylko na sferę gospodarczą. Wraz z pojawiającymi się zróżnicowanymi wyzwaniem w UE i w krajach członkowskich, w tym m.in. demograficznymi, zaczęto zwracać coraz większą uwagę na innowacje społeczne ujmowane jako: „rozwój i wdrażanie nowych pomysłów (produktów, usług i modeli) w celu zaspokojenia potrzeb społecznych i tworzenie nowych społecznych związków lub współpracy [...]. Innowacje społeczne są innowacjami, które są społeczne zarówno co do ich celów, jak i stosowanych środków” [Guide..., 2013, s. 6], powodując zatem określone zmiany społeczne. Jest to podstawowy cel tego rodzaju innowacji. W związku z tym nie wszystkie wdrażane innowacje posiadają taki społeczny wymiar [Guide..., 2013, s. 7]. Innowacje społeczne są odpowiedzią na powstające zróżnicowane społecznie potrzeby i wyzwania. Tego rodzaju innowacje wiążą się z „zaprojektowaniem, wdrażaniem i rozprzestrzenieniem nowych społecznych praktyk i polityk publicznych, po to aby wspierać zmiany w organizacji społecznej dla osiągnięcia określonych celów gospodarczych” [Viñals 2013, s. 4].

Także inni autorzy formułując definicje dotyczące tego rodzaju innowacji określają je jako „potencjał, który posiada społeczeństwo [...] w celu zaspokojenia potrzeb, które nie zostały spełnione” [Baglioni, Sinclair, 2014, s. 409]. Jest to wynikiem tego, iż rynek bądź też państwo zawiodły lub też brak było określonych działań dotyczących rozwiązania tych potrzeb [Baglioni, Sinclair, 2014, s. 409]. Zwraca się na ten aspekt także uwagę w „tradycyjnym” ujęciu definicyjnym podkreślając, iż „innowacje społeczne dotyczą praktyk niekoniecznie nowych (w przeciwieństwie do innowacji technologicznych) i wyrażają reakcje instytucji publicznych, które nie były w stanie wywiązać się ze swoich obowiązków w zakresie ochrony i obrony praw obywatelskich” [Rodrigues 2013, s. 224].

Chociaż koncepcja innowacji społecznych nie jest nowa, to ich obecne postrzeganie ukształtowało się w wyniku dokonujących się ewolucyjnych zmian

społecznych, w tym także wywołanych kryzysem finansowym i gospodarczym 2008+ [Rodríguez 2013, s. 223–224]. Innowacje społeczne wiążą się także ze społeczną transformacją, jeśli stają się integralnym elementem osiągnięcia celów gospodarczych, w zakresie ochrony środowiska i utrzymania zasobów naturalnych, dokonujących się w sferze politycznej i na szczeblu ponadnarodowym [Rodríguez, 2013, s. 222–223].

Innowacje społeczne można zatem ujmować jako „nowa kombinacja społecznych praktyk” [Hochgerner, 2013, s. 16], czy też jako „nowy typ organizacji przemysłu, do której powinno przyłączyć się inne typy innowacji w społeczeństwie (ekonomiczne, technologiczne)” [Rodríguez, 2013, s. 222].

Jak zatem w tym kontekście można postrzegać innowacje? Innowacje mogą wyrażać się w rodzajach podejmowanych działań czy też odnosić się do procesu związanego z wypełnianiem określonych potrzeb [Baglioni, Sinclair, 2014, s. 409].

Dokonyuje się tzw. proces „dyfuzji społecznej” – związany z dalszym przekazywaniem nabytych doświadczeń, czego przykładem mogą być mikropożyczki w Bangladeszu. Projekt początkowo o charakterze lokalnym nabrał wymiaru globalnego w tym sensie, iż stał się instrumentem stosowanym przez inne gospodarki na świecie [Viñals, 2013, s. 5]. Wiąże się z tym także „ukierunkowanie globalne” innowacji społecznych, bowiem dostosowane są do środowiska lokalnego, w którym pojawiły się określone problemy, a równocześnie istnieje możliwość implementacji przyjętych rozwiązań w innym miejscu, częściach świata, co zarazem związane jest z globalną ekspansją i tworzeniem sieci. Dużą rolę odgrywają technologie ICT [Viñals, 2013, s. 5].

Wyróżnia się cztery etapy rozwoju innowacji społecznych przedstawiane w postaci tzw. modelu spirali. Pierwszy etap związany jest z kreowaniem pomysłów, które mogą przybrać postać prototypów, czy też działań o charakterze pilotażowym. Następnie dokonuje się wdrażanie tych przedsięwzięć zwykle na nieznaną skalę, aby w ostatnim etapie następowało rozszerzenie skali działania w celu wywołania określonych, trwałych zmian [Guide..., 2013, s. 9]. Inni autorzy wyodrębniają sześć etapów rozwoju innowacji społecznych [Murray et al., 2010, s. 12–13].

Koncepcja innowacji społecznych modyfikuje istniejące dotychczasowe podejście do istoty innowacji, do tej pory utożsamianych głównie z innowacjami ukierunkowanymi na potrzeby przedsiębiorstw. Jednakże wiele wprowadzanych innowacji związanych było z dobrami publicznymi, oddziaływało i przynosiło korzyści społeczne, chociażby innowacje medyczne [Hochgerner, 2013, s. 14]. W związku z tym innowacje społeczne należy postrzegać jako element szerszej koncepcji innowacji, w której wymiar społeczny jest również ujmowany. Innowacje dokonywane w sektorze przedsiębiorstw motywowane są względami ekonomicznymi, jednakże ich wymiar społeczny może również się pojawić. Równocześnie, chociaż wdrażaniu innowacji społecznych nie przyświecają cele ekonomiczne, to wymiar gospodarczy ich oddziaływania może być także zauważal-

ny. Innowacje gospodarcze tworzą ekonomiczną wartość dodaną, natomiast innowacje społeczne kreują fakty społeczne [Hochgerner, 2013, s. 19–20].

Jednakże istotne jest stworzenie odpowiedniego ekosystemu innowacji społecznych, tj. sprzyjającego środowiska dla ich powstawania, w którym funkcjonuje wiele podmiotów. Promotorzy tego rodzaju innowacji na potrzeby ich rozwoju muszą wykorzystać system funkcjonujących podmiotów, pomiędzy którymi dokonują się określone interakcje. Istotne jest zatem kreowanie przyjaznego środowiska dla innowacji społecznych, w którym interakcje przebiegałyby w sposób zorganizowany na każdym etapie rozwoju tych innowacji, jak również odpowiadałoby na zróżnicowane potrzeby. Komponentami takiego ekosystemu innowacji jest środowisko administracyjne, gospodarcze oraz prawne, jak również podmioty i istniejące pomiędzy nimi powiązania, a które to środowisko wyzwala odpowiednie działania [Social Innovation..., 2014, s. 20–22].

Innowacje społeczne kreowane są w różnych dziedzinach społecznego rozwoju: w nauce, edukacji i szkoleniach, w zakresie pracy, zatrudnienia i gospodarki, technologii, demokracji i polityce, w systemach społecznych i opiece zdrowotnej [Hochgerner 2013, s. 21, tabela 1.1].

Promowanie innowacji społecznych znalazło się w centrum zainteresowania UE i zostało odzwierciedlone, m.in. w przyjmowanych strategiach, czy też programach. Wspieranie innowacji społecznych dokonuje się w zróżnicowany sposób, w tym poprzez instrumenty polityki regionalnej UE, tj. z Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (tabela 3).

Tabela 3. Wspieranie innowacji społecznych przez UE

Wyszczególnienie	Opis
1	2
Sieci	Wspieranie działań związanych z wymianą doświadczeń i procesem uczenia się, m.in. poprzez działanie pilotażowe: <i>Social Innovation Europe</i> (dotyczące kreowania platformy współpracy) uruchomione w ramach inicjatywy flagowej: <i>Unia Innowacji</i> .
Konkurencja	Organizowanie Europejskiego Konkursu na Innowacje Społeczne, którego celem jest bezpośrednie wsparcie wybranych projektów, jak również i poprawa świadomości dotyczącej znaczenia tego rodzaju innowacji. Wybrane projekty otrzymują finansowe wsparcie na ich realizację, m.in. zwycięski projekt: „From waste to wow! QUID” dotyczy przedsiębiorstwa społecznego zajmującego się produkcją ubrań z odpadów produkcyjnych. Zatrudniane są przede wszystkim kobiety z grup wykluczonych. UE jest również partnerem innych konkursów.
Finansowanie udzielane przez UE	Wsparcie finansowe udzielane w ramach programów: Europejskiego Programu na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych, Horyzont 2020. Wsparcie finansowe może być przekazywane z funduszy inwestycyjnych oraz z funduszy strukturalnych. Z funduszy strukturalnych dotychczas środki finansowe przeznaczono m.in. na takie obszary jak: społeczna inkluzja, migracja, rewitalizacja miast, gospodarka społeczna, mikrofinansowanie, zdrowie i starzenie się społeczeństwa, inkubacja, innowacje dotyczące miejsca pracy, strategie regionalne.

1	2
Finanse	Udzielanie informacji na temat istniejących możliwości pozyskania środków finansowych z różnych źródeł.
Warunki ramowe	Kreowanie warunków ramowych dla rozwoju innowacji społecznych.
Rezultaty	Gromadzenie i rozpowszechnianie informacji na temat efektów wdrażanych innowacji społecznych.
Inkubacja	Wspieranie struktur inkubacji na rzecz innowacji społecznych.
Zwiększanie skali	Zachęcanie do przyjęcia szerszej perspektywy postrzegania innowacji społecznych przez innowatorów, tj. jako projektu, który może wywołać systemowe zmiany na szerszą skalę.

Źródło: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/social-innovation/index_en.htm i strony powiązane; <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/1509074.html>; *Guide...*, 213, s. 22.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Współcześnie dokonujące się przemiany społeczno-gospodarcze w UE przyczyniły się do zwrócenia większej uwagi na kwestie społeczne. Spójność społeczna, którą należy wspierać jest także rezultatem dobrze prowadzonej polityki na rzecz rozwoju społecznego, stanowiąc jej „produkt końcowy”. Podejmowane dotychczas działania w ramach tej polityki powinny zostać zweryfikowane, zwłaszcza w obliczu nowych wyzwań. Wymaga to przyjęcia nowej strategii tej polityki [Jenson, 2010, s. 15–16]. W szczególności należy wspierać innowacje społeczne, które mogą przyczynić się do zwiększenia spójności społecznej. W dokumentach, strategiach, jak i w programach UE zwrócono na ten aspekt uwagę, m.in. w programie Horyzont 2020. Innowacje społeczne są wdrażane, jednakże problemem jest ich rozproszenie, jak również brak narzędzi do oszacowania ich wpływu [Rodríguez, 2013, s. 230; *Social innovation...*, 2014, s. 13].

Projektując przedsięwzięcia w większym stopniu należy uwzględnić kreowanie ekosystemu innowacji. Jednakże konieczne jest także zidentyfikowanie czynników ograniczających rozwój tego typu innowacji. Realizowane są projekty mające charakter innowacji społecznych i wspierane w UE, co powinno przyczynić się również do osiągnięcia spójności w wymiarze społecznym. W związku z tym można twierdzić, iż innowacje społeczne powinny być szerzej wykorzystywane w UE na rzecz promowania spójności tego ugrupowania.

BIBLIOGRAFIA

- Baglioni S., Sinclair S., 2014, *Introduction: Social Innovation and Social Policy*, „Social Policy & Society”, Vol. 13, Issue 03, <http://dx.doi.10.1017/S1474746414000177>.
 Dragolov G., Ignác Z., Lorenz J., Delhey J., Boehnke K., 2013, *Social Cohesion Radar*.

- Measuring Common Ground. An International Comparison of Social Cohesion*, Bertelsmann Stiftung, www.gesellschaftlicher-zusammenhalt.de/fileadmin/Inhalte/Downloads_Sozialer%20Zusammenhalt/Radar_InternationalerVergleich_web_en.pdf (dostęp 9.09.2015).
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela 3.3.2010, KOM (2010) 2020 wersja ostateczna.
- Guide to social innovation*, February 2013, European Commission, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/social_innovation/social_innovation_2013.pdf (dostęp 3.09.2015).
- Hochgerner J., 2013, *Social innovations and the advancement of the general concept of innovation* [w:] *Social innovation. New forms of organisation in knowledge-based societies*, eds. C.R. Viñals, C.D. Rodríguez, Routledge.
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/social-innovation/index_en.htm i strony powiązane, stan na dzień 3.09.2015.
- <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators>, stan na dzień 3.09.2015.
- <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/main-tables>, stan na dzień 3.09.2015.
- <http://www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/1509074.html>.
- Investycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Promowanie rozwoju i dobrego rządzenia w regionach UE i miastach*, 2014, Szósty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg.
- Jenson J., 2010, *Defining and measuring social cohesion*, Commonwealth Secretariat and United Nations Research Institute for Social Development, [www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/170C271B7168CC30C12577D0004BA206/\\$file/Jenson%20ebook.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/%28httpAuxPages%29/170C271B7168CC30C12577D0004BA206/$file/Jenson%20ebook.pdf) (dostęp 3.09.2015).
- Murray R., Caulier-Grice J., Mulgan G., 2010, *The open book of social innovation*, The Young Foundation, <http://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/The-Open-Book-of-Social-Innovation.pdf> (dostęp 13.09.2015).
- Podręcznik OSLO. Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji*, 2006, wyd. trzecie, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wyd. polskie, www.uwm.edu.pl/ciitt/wp-content/uploads/2013/10/Podrecznik-OSLO-MANUAL1.pdf (dostęp 13.09.2015).
- Rodríguez C.P., 2013, *Re-examining the concept of social innovation* [w:] *Social innovation. New forms of organisation in knowledge-based societies*, eds. C.R. Viñals, C.D. Rodríguez, Routledge.
- Social cohesion and well-being in the EU*, 2014, Bertelsmann Stiftung, Eurofund, www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1472en.pdf (dostęp 3.09.2015).
- Social Innovation. A decade of changes*, 2014, A BEPA Report, Publications Office of the European Union, Luxembourg, http://espas.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/social_innovation_decade_of_changes.pdf (dostęp 10.09.2015).
- Viñals C.R., 2013, *Introduction to social innovation as new form of organisation in knowledge-based societies* [w:] *Social innovation. New forms of organisation in knowledge-based societies*, eds. C.R. Viñals, C.D. Rodríguez, Routledge.

Streszczenie

Dokonujące się przemiany społeczno-gospodarcze w UE i w jej otoczeniu powodują konieczność zwrócenia uwagi nie tylko na zapewnienie spójności w wymiarze ekonomicznym, lecz również i społecznym. W szczególności ostatni kryzys gospodarczy i finansowy z 2008 r. spowodował intensyfikację problemów społecznych, takich jak: bezrobocie, ubóstwo, wykluczenie społeczne. Postuluje się wsparcie działań mających na celu przeciwdziałanie istniejącym zróżnicowaniom w sferze społecznej i ich pogłębianiu, na co wskazano w strategii „Europa 2020”. W artykule, w oparciu o wybrane wskaźniki, dokonano omówienia spójności społecznej w UE. Do krajów UE o najwyższym stopniu spójności zaliczono: Danię, Finlandię i Szwecję, natomiast wśród krajów charakteryzujących się jej najniższym stopniem wymieniono: Litwę, Łotwę, Bułgarię, Grecję i Rumunię. Podkreślono, iż wiele czynników przyczynia się do poprawy spójności społecznej w UE, wśród nich innowacje. Przedstawiono koncepcję innowacji społecznych oraz działania podejmowane w UE mające na celu ich promowanie. Innowacje społeczne wspierane są w UE przez zróżnicowane instrumenty, wśród nich poprzez tworzenie sieci, kreowanie sprzyjających warunków ramowych dla ich rozwijania, poprzez ułatwianie dostępu do informacji o potencjalnych źródłach ich finansowania, jak również przekazywane są środki finansowe, w tym z funduszy strukturalnych, promujące innowacje społeczne w różnych obszarach. Jednakże dla dalszego rozwoju innowacji społecznych w UE konieczne jest wykreowanie odpowiedniego ekosystemu, jak również należy zwrócić uwagę na czynniki, które stwarzają ograniczenia w ich dalszym rozwoju.

Słowa kluczowe: spójność społeczna, innowacje społeczne, strategia „Europa 2020”

The Role of Innovation in Achieving Social Cohesion

Summary

Current socio-economic transformations in the EU and its environment create a need to pay attention not only to ensuring consistency in economic, but also social dimension. In particular, the last economic and financial crisis of 2008 caused an increase in social problems, such as: unemployment, poverty, social exclusion. It is postulated to support efforts in order to counteract the existing diversifications in the social sphere, and their deepening, as indicated in the Europe 2020 strategy. In the paper, on the basis of selected indicators, social cohesion in the EU has been discussed. EU countries with the highest degree of cohesion include: Denmark, Finland and Sweden, while the countries with the lowest level are: Lithuania, Latvia, Bulgaria, Greece and Romania. It was stressed that many factors contribute to the improvement of social cohesion in the EU, including innovations. The concept of social innovations and actions undertaken in the EU in order to promote them were presented. Social innovations are supported in the EU by different instruments, including through networking, creating favourable framework conditions for their development, through facilitating access to information on potential sources of their financing, and also financial resources are transferred, including from structural funds, promoting social innovations in different areas. However, for the further development of social innovations in the EU, it is necessary to create an appropriate ecosystem, as well as pay attention to the factors that create restrictions in terms of their further development.

Keywords: social cohesion social innovation, Europe 2020 strategy

JEL: O35, O11.